І. М. Шубіна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
освітньо-професійна програма «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності»;
науковий керівник:
О. М. Мотузка,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління;
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ФАКТОРИ МІЖНАРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність дослідження факторів міжнародного середовища та їхнього впливу на формування стратегії розвитку підприємства зумовлена сучасними тенденціями глобалізації, інтернаціоналізації бізнесу та зростаючою взаємозалежністю національних економік. Умови ведення бізнесу суттєво змінюються під впливом макроекономічних, політичних, соціокультурних, правових та технологічних факторів, що створює як нові можливості, так і загрози для підприємств. В умовах динамічного розвитку світових ринків компанії змушені адаптувати свої стратегії до змін у міжнародному середовищі, враховуючи коливання валютних курсів, торговельні бар'єри, міжнародні санкції, екологічні стандарти та інші чинники, що впливають на конкурентоспроможність. Також світові тенденції створюють необхідність міжнародним компаніям адаптувати продукцію/послуги до різних культур та географічних особливостей.

Ключовим аспектом є необхідність врахування впливу транснаціональних корпорацій, глобальних фінансових потоків та міжнародних організацій, які відіграють важливу роль у регулюванні світових ринків і створенні умов для ведення бізнесу. Особливого значення набуває розвиток цифрових технологій та інновацій, які змінюють характер міжнародної конкуренції та потребують від підприємств швидкої адаптації до нових умов. В умовах Індустрії 4.0 ТНК активно трансформують свої глобальні інвестиційні стратегії, інтегруючи новітні технології та адаптуючись до змін у світовій економіці [3].

ТНК дедалі частіше спрямовують інвестиції у цифрову трансформацію, що дозволяє їм підвищувати операційну ефективність, мінімізувати витрати та забезпечувати конкурентні переваги на глобальному ринку. Формування інтелектуальних ланцюгів постачання, впровадження смарт-контрактів та розвиток кіберфізичних систем є ключовими напрямами стратегічного розвитку компаній у нових умовах. Крім того, зростає роль сталого розвитку та екологічних технологій, що стає невід’ємним чинником при ухваленні інвестиційних рішень.

Фактори міжнародного середовища відіграють ключову роль у процесі формування стратегії розвитку підприємства, оскільки вони визначають

можливості та загрози, що впливають на конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість і стабільність діяльності компанії [2].

У процесі розробки та реалізації стратегії розвитку підприємства мають враховувати міжнародні фактори, які безпосередньо впливають на їхню діяльність. До ключових міжнародних факторів належать наступні.

Міжнародна економічна кон'юнктура – загальні тенденції світової економіки, зокрема економічні цикли, рівень світового попиту, торговельні війни, валютні коливання, впливають на фінансові показники підприємств. Важливе значення мають індекси глобальної конкурентоспроможності, світовий рівень інфляції та процентні ставки, які можуть суттєво змінювати умови ведення бізнесу.

Міжнародна торгова політика – політика країн щодо імпорту, експорту, митного регулювання та торговельних бар'єрів впливає на можливості підприємств щодо розширення своїх ринків. Різні міжнародні торговельні угоди (наприклад, Угода про асоціацію України з ЄС, зона вільної торгівлі з Канадою) відкривають нові можливості для бізнесу.

Геополітичні фактори (міжнародні санкції, торговельні бар'єри, державне регулювання, рівень політичної стабільності) визначають рівень ризиків і доступність ринків. Компанії змушені враховувати геополітичні загрози та змінювати свою стратегію відповідно до регуляторних вимог різних країн. – конфлікти, санкції, зміни у міжнародних відносинах можуть безпосередньо впливати на діяльність підприємств. Наприклад, санкції щодо певних країн можуть обмежувати експорт або імпорт, а збройні конфлікти створюють ризики для міжнародної логістики та інвестицій.

Регулювання та стандарти міжнародних ринків – кожен ринок має свої вимоги до якості продукції, екологічні норми, сертифікацію та стандарти безпеки. Врахування цих аспектів дозволяє підприємствам ефективно адаптувати свої товари та послуги до потреб міжнародних споживачів.

Економічні фактори, зокрема рівень інфляції, процентні ставки, динаміка ринку, рівень доходів та інвестиційна привабливість, формують фінансові умови функціонування підприємства на міжнародному ринку. Оцінка економічної ситуації допомагає підприємствам приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування та вибору ринкових стратегій [2]. Стабільність економічного середовища та прогнозованість макроекономічних процесів є важливими умовами для довгострокового розвитку бізнесу. Високий рівень економічної стабільності сприяє залученню інвестицій та розширенню бізнесу, тоді як нестабільність може вимагати адаптації стратегії через диверсифікацію ринків або оптимізацію витрат. В контексті економічних факторів особливу увагу слід приділити оподаткуванню. Рівень податкового навантаження, його стабільність та особливості податкового законодавства в різних країнах формують фінансові стимули або обмеження для підприємств, що працюють на міжнародних ринках. Диференціація податкових режимів впливає на вибір юрисдикції для реєстрації бізнесу, визначення місця розміщення виробничих потужностей та формування міжнародних фінансових потоків. Податкові бар'єри та торговельні обмеження

модифікують стратегію зовнішньоекономічної діяльності підприємств, змушуючи їх адаптувати бізнес-модель, цінову політику або навіть переглядати присутність на окремих ринках. Високі мита та специфічні податки, зокрема на цифрові послуги, можуть стати детермінуючими факторами міжнародної торговельної політики компаній [1].

Культурні та соціальні фактори (особливості споживчої поведінки, культурні відмінності, соціальні тенденції) впливають на маркетингову стратегію підприємства. В умовах глобалізації розуміння культурних особливостей та споживчих вподобань різних країн допомагає підприємствам успішно виходити на нові ринки та адаптувати свої продукти відповідно до потреб місцевих споживачів. Адаптація продукції та комунікаційної політики відповідно до місцевих норм та уподобань є ключовою умовою успішного проникнення на нові ринки.

Технологічні інновації – важливий драйвер конкурентоспроможності сучасних компаній. Включення технологічних аспектів, таких як дослідження та розробки, автоматизація, штучний інтелект, блокчейн та аналітика великих даних, сприяє підвищенню продуктивності та ефективності підприємств. Технологічні інновації також відіграють значну роль у дизайні продукції, моделюванні, маркетингу та логістиці, що впливає на загальну стратегію компаній. Глобальна цифрова трансформація та зростаючий вплив технологічних стандартів ЄС, США та інших розвинених ринків формують нові вимоги до підприємств у сфері кібербезпеки, обробки даних та відповідності регуляторним нормам. Це змушує компанії адаптувати свої бізнес-моделі та інвестувати у відповідні технологічні рішення для забезпечення відповідності міжнародним стандартам [3].

Жоден метод стратегічного аналізу не здатний із абсолютною точністю прогнозувати майбутній розвиток подій, оскільки неможливо врахувати всі можливі зміни факторів зовнішнього середовища, що впливають на діяльність підприємства. У зв’язку з цим виникає необхідність у розробленні та впровадженні механізму стратегічної адаптації підприємства до змінного зовнішнього середовища [2].

Глобалізація, технологічний розвиток та зміни у міжнародному регулюванні створюють як нові можливості, так і загрози для компаній. Відповідно, підприємства повинні бути готові до швидкої адаптації та впровадження інновацій, що сприятиме їхній конкурентоспроможності та довгостроковій стабільності на міжнародному ринку. Геополітичні ризики, зокрема військові конфлікти, енергетична безпека та санкційні обмеження, створюють додаткові виклики для міжнародної діяльності компаній. Аналіз зовнішнього середовища є важливим елементом стратегічного планування підприємств у сучасних умовах.

Використання інструментів прогнозування, аналітики великих даних та цифрових технологій дозволить бізнесу більш ефективно реагувати на зовнішні виклики та формувати ефективні стратегії зростання.

Список використаних джерел

1. Дубровіна Н., Дубровіна В., Шелест О., Тулай О. Вплив податків на експортно-імпортні тенденції у країнах ЄС за сучасних нестабільних умов. *Журнал європейської економіки*. 2021, Т. 20, № 4. С. 732-749.

2. Пилипенко Ю. І., Кудрявцев М. І. Геополітичні та геоекономічні аспекти розвитку міжнародного бізнесу. *Економічний вісник*. 2022, № 3. С. 17-22. DOI: https://doi.org/10.33271/ebdut/79.017.

3. Chernenko, N. , Korohodova, O., Moiseienko, T., & Hlushchenko, Ya. (2020). Influence of Industry 4.0 on the investment activities of transnational corporations. Scientific Horizons, 23(10), 68-77. URL: https://sciencehorizon.com.ua/web/uploads/pdf/Наукові%20горизонти_Том%2023,%20No10_2020_68-77.pdf. DOI: 10.48077/scihor.23(10).2020.68-77